

SOPRONI
EGYETEM |

BENEDEK ELEK
PEDAGÓGIAI
KAR

„Teret adni a gyermek személyiségének”

Gondolatok a gyermekközpontú nevelésről

Kissné Dr. Zsámboki Réka

tudományos és külügyi dékánhelyettes
egyetemi docens

kissne.zsamboki.reka@uni-sopron.hu

***A gyerek nevelését kínaiul úgy hívják: „ki meng”.
Azt jelenti, hogy felfedni azt, ami el van rejtve benne.***

Müller Péter

A gyermekek személyisége a

- földrajzi térben
- történelmi térben
- szociális térben
- morális térben
- digitális térben
- virtuális térben
- óvodai nevelés tereiben

Ahány ház, annyi szokás – gyermekek a FÖLDRAJZI térben

- **Polinézia: egymásra vigyáznak a gyerekek, a szülők szerint a nagyobb gyermekek feladata vigyázni és (bizonyos mértékig) nevelni a kisebb testvéreket, unokatestvéreiket. Önállóság, döntéshozatal, felelősségvállalás.**

- **A skandináv országokban 7 éves korban kezdik a gyerekek az iskolát, nem terhelik őket házi feladatokkal, vizsgákkal.**
- **Az olaszoknál a gyereknevelés is temperamentumos, az esti altatást nem érdemes időhöz kötni. A család programjától és kedvétől függ, hogy a gyermek mikor kerül ágyba.**

- Indiában az ágy a családé, a kicsik 5 éves korukig nem a saját szobájukban, hanem a szülői ágyban alszanak.
- Egyes németországi óvodákban általában kevesebb a játék, így hamarabb kialakulnak azok a szociális készségek, amelyek elősegítik a tudatos gondolkodást és döntéshozatalt.

- Japánban az 5-6 éves korú gyermekek már egyedül buszoznak vagy metróznak. Hamar megtapasztalják a függetlenséget és szabadságot.
- Franciaországban a családoknál a gyerekek mindig a felnőttekkel együtt étkeznek, cél a gasztronómiai értékek hangsúlyozása. A gyermek, addig semmilyen ételt nem utasíthat vissza, ameddig meg nem kóstolta.

A gyermekek a TÖRTÉNELMI térben

*az engedelmes gyermek - a bűnös gyermek – a kicsinyített felnőtt –
a szent gyermek – a kompetens gyermek – a baby boss*

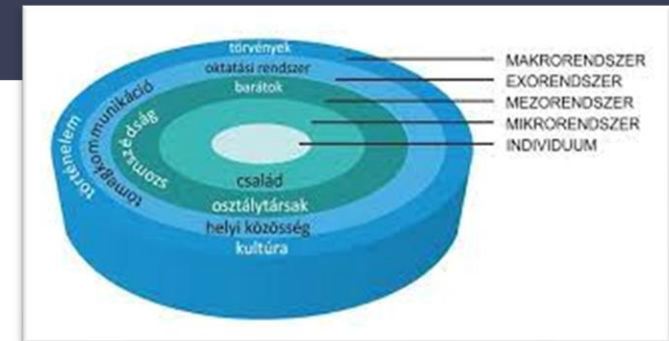

Gyermekek a SZOCIÁLIS térben

U. Bronfenbrenner ökológiai modellje

- A fejlődés feltétele az **aktív egyén és a közvetlen környezetének komplex, kölcsönös interakcióinak** folyamata
- Rendszeres, tartós, közvetlen környezettel folytatott interakciós formák: **proximális folyamatok**
- Leginkább a **szülő-gyerek, gyerek-gyerek** kapcsolatban található meg.
- Csökkenthetik vagy kivédhetik a gyermek fejlődésére gyakorolt kedvezőtlen környezeti hatásokat

A gyermeket körülvevő szociális terek

- **Mikrorendszer:** az egyént közvetlenül befolyásoló tapasztalatok, kapcsolatok pl. család, óvoda, kortárs csoport.
- **Mezorendszer:** Az egyén színtereinek a kapcsolata, pl. óvoda-család viszonya.
- **Exorendszer:** Társadalmi hatások és hatóerők, a mindennapi életet és a fejlődést indirekt módon befolyásolják, pl. a média és a tömegkommunikáció
- **Makrorendszer:** A kultúra uralkodó nézeteinek, ismereteinek, értékeinek, szokásainak az összessége, pl. hogyan ünnepeljük a karácsonyt a különböző kultúrákban? Gyermekről, nemi szerepekről vallott kulturális nézetek

A MORÁLIS tér és a gyermeki szabadság

- *Addig vagy szabad, ameddig ezzel nem sérted mások szabadságát!*

(M. Montessori)

Gyermekek a MORÁLIS térben

Nevelési dilemmák a családokban

- Ki az úr a házban? (gyermekfelnőttek - felnőttgyerekek)
- Modellek és minták
- Ki melyik térfélen focizik? (szülők – óvoda, apa-anyja)
- Mik a játékszabályok?
- Ki alkotja azokat?
- Van-e a tetteknek következménye?
- Ha igen, milyen jellegű?

Rövid és hosszú távú következmények - bullying

- Koragyermekkorai zaklatás: fizikai bántalmazás, verbális bántalmazás, kiközösítés
- 2-3 éves korban is elindulhat – én-/ önérvényesítési törekvések, szülői minta, nevelési stílusok, szabályok, erkölcsi normák
- Következményei: erősödik, nem terelődik konstruktív mederbe
- Nem lesznek gátak, korlátok, a szülők félnek a gyerekeiktől
- Normalizálják az abnormálist

A zaklatás szakaszai és szereplői

- 1. Rangsorképző viselkedés (csoportalakulás fázisai)
- 2. Zaklatás – bullying (szándékos, hatalmi egyensúly hiányzik, különbség az erőben, viselkedésben, megjelenésben stb., ismétlődő, hosszantartó, erősödő)
- 3. Cyber-bullying – online térben, kevésbé látható módon
- 4. Ámokfutás - legsúlyosabb

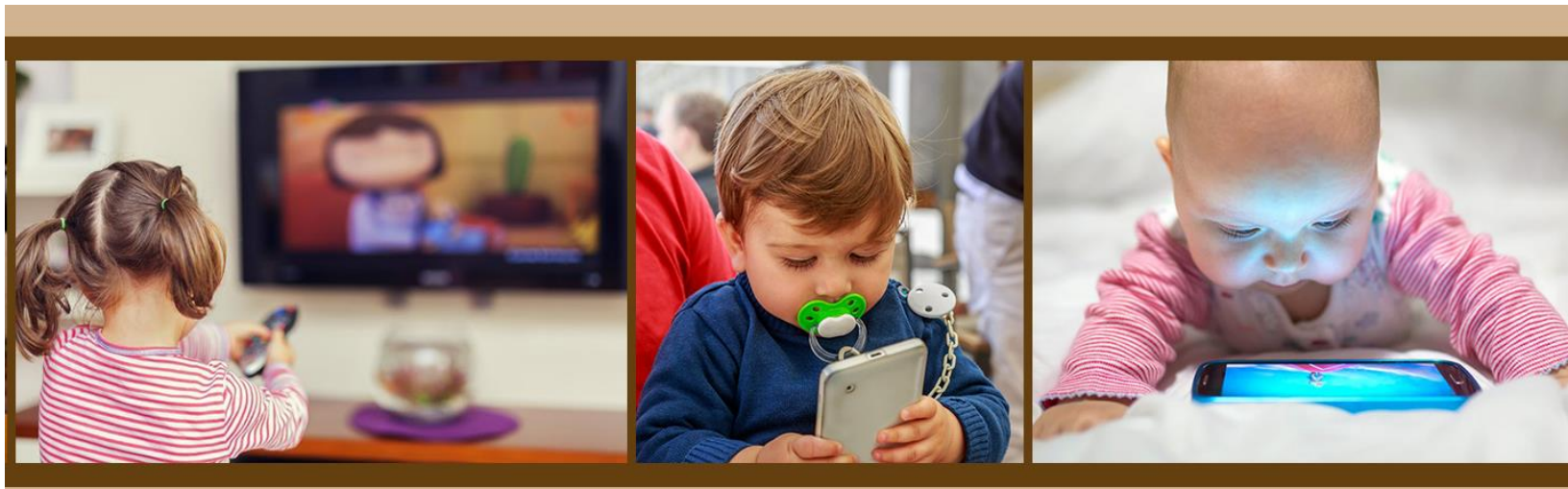

A zaklatás szakaszai és szereplői

- Szereplők: bully (zaklató), victim (áldozat), onlookers (bystanders - szemlélők)
- Félnék jelezni
- Bystander – traumatizáció!!!
- Pedagógusok felelőssége (Ne árulkodj!)
- Bullying prevention culture – nevelés jelentősége
- Elvárt és kizárt magatartásformák egyértelmű közlése
- A támadó gyakran maga is áldozat!

Gyermekek a DIGITÁLIS térben – Alfa generáció A gyermeki személyiség védelme

Gyermekek a VIRTUÁLIS térben – egy másik dimenzió

- Metaverzum = virtuális univerzum
- Digitális babák?
- Catriona Campbell *“AI by Design: A Plan For Living With Artificial Intelligence”*
- Kb. 50 éven belül „olyan mértékben fejlődik a technológia, hogy a metaverzumban élő babák elkülönülnek a való világban élőkötől.”
- Tamagotchi-nemzedék
- Chat GPT

Gyermekek az ÓVODAI térben

- A gyermek fejlődését genetikai adottságok,
- az érés sajátos törvényszerűségei,
- a spontán és tervszerűen alkalmazott környezeti hatások együttesen határozzák meg.
- Az óvodai nevelés gyermekközpontú, befogadó, a gyermeki személyiség kibontakozásának elősegítésére törekszik.
- Objektív és szubjektív feltételek
- Próbálkozás, tévedés és a kérdezés szabadsága

AZ ÓVODAI TÉR és a gyermek személyisége

- **Pedagógiai tudatosság!!!**
- **Alapelvek** az óvodai tevékenységi formák során:
 - GYERMEKI ÖKIFEJEZÉS TÁMOGATÁSA
 - KREATIVITÁSFEJLESZTÉS
 - PRODUKTÍV ALKOTÁSOK ÖSZTÖNZÉSE
 - FACILITÁLÓ TÁMOGATÁS
 - PÁRBESZÉD, EGYÜTTMŰKÖDÉS A CSALÁDOKKAL
 - AZ ÓVODAI KAPCSOLATRENDSZER BEVONÁSA

Szót és teret adni a gyermeknek!

- **Szabad önkifejezés** pl. játék, szabad rajz, szabad vita, szabad fogalmazás (mese, vers), zenei alkotások, mozgásos önkifejezés, színpadi technikák, „audiovizuális” alkotások, barkácsolás
- **Kommunikációs technikák** pl. Életünk könyve, szabad fogalmazás, kölcsönös látogatások,
- **Technikák a környezet tanulmányozására** pl. projekt módszer, kirándulások, kísérletek, kiskert, állatgondozás

A személyiség kibontakoztatása az óvodai tevékenységi formákban

- Játék
- Verselés, mesélés
- Ének, zene, énekes játék, gyermektánc
- Mozgás
- Rajzolás, festés, mintázás, kézi munka
- A külső világ tevékeny megismerése
- Munka jellegű tevékenységek
- Tevékenységekben megvalósuló tanulás

**„Egy társadalom lelkének nem lehet szebb
kinyilatkoztatása, mint ahogyan a gyermekeivel bánik.”**

Nelson Mandela

SOPRONI
EGYETEM |

BENEDEK ELEK
PEDAGÓGIAI
KAR

Köszönöm a megtisztelő figyelmet!

Kissné Dr. Zsámboki Réka

tudományos és külügyi dékánhelyettes
egyetemi docens

kissne.zsamboki.reka@uni-sopron.hu